

Ing. Josef Janošec, CSc.

doc. Ing. Bohuslav Višek, CSc.

Rízení výzkumné podpory cílů sil

Investice do rozvoje vědy, výzkumu a technologií jsou hlavním opatřením, které může významně posílit (ne-li vůbec vybudovat) naše schopnosti čelit změnám a problémům obecně a v oblasti bezpečnosti a obrany zvláště.

Strategie národní bezpečnosti ve vědě a technologiích (USA)

Implementace cílů výstavby sil bude v následujících letech významnou cestou, která prověří schopnosti České republiky přijímat změny a úspěšně zvládat problémy v oblasti bezpečnosti a obrany. Dnes jasně vidíme, že nejsou všechny stavy v souladu s plněním mezinárodních závazků. Každý rozdíl vyžaduje praktická opatření, která nejsou beznákladová. Aby byla přijímána racionální rozhodnutí, je zapojení obranného výzkumu pro odpovědnou činnost špičkového manažera v oblasti obrany a bezpečnosti státu téměř povinností.

Od obranného výzkumu je očekáváno systémové a systematické utřídění poznatků, vytváření nebo transfer nových znalostí. Většina současných úvah o dřívějších investicích v rezortu obrany a jejich vyhlídkách však připomíná hovory o provaze v domě oběšencově. Snad i z tohoto důvodu je budoucnost, která je určitým způsobem reálně vymezena naplňováním cílů výstavby sil, podmíněna jejich výzkumnou podporou, včetně ekonomických úvah. Cíle, které ji nepotřebují, protože jde o změnu materiálních nebo organizačních podmínek, by měly být posouzeny z hlediska jejich efektivnosti.

Samotný obranný výzkum, zaměřený na podporu cílů výstavby sil, je významnou investicí. Jeho výslednost je teoreticky i prakticky závislá na úrovni řízení. Vedle obecných postulátů, postupů a praktik má řízení výzkumné podpory výstavby sil svá jedinečná specifika, která mohou ovlivňovat celkovou efektivnost obranného výzkumu. Charakteristickým rysem je nenásilný posun všech informací o výzkumu i samotných výsledků výzkumů do mezinárodního prostředí.

Program obranného výzkumu a vývoje pro podporu cílů NATO

Cílem programu obranného výzkumu a vývoje pro podporu cílů NATO je vytvořit podmínky pro zapojení České republiky a pracovišť rezortu obrany, která se zabývají výzkumem a vývojem, do mezinárodní kooperace uskutečňované ke splnění dlouhodobých společných cílů států NATO.

Program má tři podprogramy, které odpovídají logické struktuře cílů výstavby sil pro Českou republiku. Jde o výzkumnou podporu cílů výstavby sil NATO:

1. pro všeobecné použití;
2. pro pozemní síly;
3. pro vzdušné síly.

K zabezpečení výzkumné podpory tohoto programu vyhlásil Vojenský úřad výzkumu, vývoje a obranných technologií Národního úřadu pro vyzbrojování MO soutěž o projekty obranného výzkumu, které jednotlivé dlouhodobé cíle sil podporují.

Ve prospěch zkvalitnění řízení uvedeného programu pak byl vyhlášen projekt obranného výzkumu: *Způsob manažerování výzkumu a vývojové podpory cílů FP 2000 (MANA FP)*.

Stručný popis řešeného problému

Vstup České republiky do NATO je spojen s návazností na plánovací procedury, které zahrnují i plnění cílů sil (Force Goals, v době vzniku projektu Force Proposal - FP 2000). Více než 20 cílů sil je dlouhodobých, některé z další stovky potřebují, i když mají krátkodobý charakter, výzkumnou podporu před praktickým zavedením do podmínek armády. Přesné vymezení odborných problémů, specifikace výzkumných potřeb a možností pokrytí problémů výzkumným a vývojovým potenciálem České republiky, není v potřebném rozsahu a do nezbytných podrobností známo. Informace obsažené v materiálech NATO jsou orientační a dá se v mnoha případech hodnotit, že nejsou dostatečně verifikovány. I v těch oblastech, kde je zřejmá účast České republiky na řešení, není znám současný stav řešení cíle sil ve státech NATO, předpokládáný postup našich specialistů a nejsou vytvořeny přehledy o vhodných řešitelích, nositelích projektů, organizátorech a způsobech zabezpečení. Top management rezortu obrany nemá potřebné souhrnné informace nezbytné pro řízení této oblasti. Je velmi pravděpodobné, že v důsledku pouze rámcového pochopení obsahu cílů unikají naší výzkumné a vývojové základně možnosti výraznějšího mezinárodního uplatnění s pozitivním odborným i ekonomickým dopadem. Teoretickým problémem jsou i vhodné způsoby managementu celé problematiky jako interdisciplinární oblasti.

Předmět řešení

Analýza možných způsobů manažerování výzkumu a vývojové podpory cílů FP 2000 s ohledem na podmínky České republiky a urychlené, leč perspektivní řešení. Podrobná obsahová analýza všech dlouhodobých cílů sil s ohledem na přesnou specifikaci předmětu řešení vzhledem ke konkrétním představám zpracovatelů těchto cílů (v NATO). Specifikace jejich výzkumné podpory a výzkumného řešení. Kvalifikované doporučení pro potenciál obranného výzkumu a vývoje v České republice k zapojení do řešení a vytvoření racionálního podkladu pro potřeby vrcholových funkcionářů rezortu MO k řízení uvedené oblasti a podložené vystupování v orgánech NATO při projednávání cílů sil v dalších letech.

Východí stav

V uplynulém období byly učiněny základní kroky k organizování dlouhodobých cílů výstavby sil z pozice ekonomického náměstka MO a Vojenského úřadu vědy, výzkumu a obranných technologií MO. Při zajišťování potřebných podkladů pro jednání zástupců České republiky v NATO byly zjištěny nedostatky jak v obsahovém pochopení předmětu cílů, tak v možnosti jejich plnění v našich podmínkách. Byly prověřeny některé administrativní postupy k ověření přesnějších informací, ale výsledky nejsou dostatečně úspěšné. Některé informace chybí a jsou zjistitelné v podstatě jen vysoce kvalifikovanými odborníky přímo u zpracovatelů cílů sil, jiné nepřesně mapují skutečné

možnosti našich odborníků a odborných pracovišť při zapojení do mezinárodní spolupráce a nedovolují specifikovat, zda se může Česká republika stát odborným garantem cílů. Zákonitě pak představitelé rezortu obrany, kteří se účastní jednání, nemají relevantní informace k adekvátnímu zaujímání stanovisek. Této situaci schází kvalifikovaná odborná konzultace po odborné stránce a kvantifikovaná představa o možnostech sledovatelské, nebo řešitelské účasti na jednotlivých cílech. Manažerování celého procesu není vyřešeno.

Východí podklady a omezující údaje pro řešení jsou určeny dostupností východících informací o cílech sil, znalostí o potenciálu obranného výzkumu a vývoje v České republice, zpřesňujícími požadavky vrcholového řízení, existencí odborníků, kteří jsou schopni požadované informace získat. Limitující budou finanční prostředky, které by měly umožnit realizovat zahraniční rekognoskaci a specifikaci cílů a bezpečnostní prověrky.

Cíle projektu

Cílem projektu je vypracování studie o vhodných způsobech manažerování výzkumu a vývojové podpory cílů sil a na základě podpůrných analytických a poznávacích prací: vytvoření všestranného přehledu o cílech sil FP 2000 s hlavním důrazem na dlouhodobé společné cíle států NATO. Současně bude cílem zmapovat skutečný potenciál České republiky v uvedené oblasti, hlavní a perspektivní státy pro rozvoj mezinárodní spolupráce ve všech oblastech, ke kterým se naše republika zavázala a vyhodnotit obsahové, zdrojové, výzkumné, vývojové a akviziční nároky, které s plněním cílů budou s určitou pravděpodobností svázány. Cílem je rovněž napomoci hierarchizaci cílů sil a vytvoření mezinárodních odborných vazeb, zejména prostřednictvím RTB (Organizace NATO pro obranný výzkum a technologie). Vedle encyklopedického přehledu statistických informací v databázové formě vytvořit metodiku pro přípravu jednoduchých a názorných podkladů pro funkcionáře rezortu obrany, kteří tyto problémy projednávají.

Z uvedených cílů vyplývá potřeba zapojení širokého spektra odborníků, kteří jsou schopni dodat potřebné údaje. Proto řešitelský kolektiv (vedoucí - Ing. Josef Janošec, CSc., manažer projektu - doc. Ing. Bohuslav Višek, CSc.) spolupracuje s akademickou komunitou (představovanou vysokými vojenskými školami), s vojenskými technickými ústavy a odborníky ministerstva obrany, Národního úřadu pro vyzbrojování MO, Generálního štábu AČR, našeho zastoupení v NATO a dalšími odborníky.

Postup řešení

K řešení byly zvoleny následující metody, postupy a nástroje:

- Analýza možných způsobů manažerování výzkumu a vývojové podpory cílů FP 2000 v podmínkách ČR a rezortu obrany.
- Podrobná analýza cílů sil formou konzultací se specialisty, pověřenými v dokumentech MO ČR jednotlivými cíli ke zpřesnění dostupných informací.
- Výběr cílů, které budou vyžadovat výzkumnou, nebo vývojovou podporu.
- Nalezení odborníků na jednotlivé dlouhodobé cíle a kontaktování s příslušnými orgány a organizacemi v ČR a NATO.
- Stanovení struktury dat a informací, které ke každému cíli i každému kontaktu budou pro informační databázi požadovány.

- Samostatná práce širokého týmu specialistů, jejich konzultace u zpracovatelů cílů a zahraničních partnerů, vypracování jejich podrobných podkladů.
- Shromáždění podkladů a jejich záznam do databáze.
- Vypracování metodiky přípravy jednoduchých podkladů pro potřeby vrcholového řízení.
- Analýza podkladových informací, jejich redigování a zpracování přehledů, podkladů, doporučení a analyticko-syntetických závěrů.

Specifikou řešení je rozsáhlé zapojení externích spolupracovníků. Projekt vyžaduje specifické metody řízení ze strany nositele, zajištění rozsáhlé vědecké komunikace, tj. jak forem seminářů, tak konzultací, ale i počítačových sezení. Z řešení vyvstanou nároky na spojení, internetové služby, vybavení počítači, s ohledem na ochranu utajovaných skutečností.

Očekávané výsledky řešení a jejich přínos pro teorii a praxi obrany státu

1. Studie „Způsob manažerování výzkumu a vývojové podpory cílů sil“.
2. Všestranný přehled o cílech sil, zejména dlouhodobých.
3. Přehled o potenciálu České republiky v oblasti řešení cílů sil a možnostech mezinárodní spolupráce.
4. Vyhodnocení obsahové, zdrojové, výzkumné, vývojové a akviziční nároky pro plnění cílů sil.
5. Hierarchizace cílů sil a vytvoření mezinárodních odborných vazeb.
6. Databázový přehled informací na podporu řešení cílů sil.
7. Metodika přípravy podkladů pro potřeby vrcholového řízení v oblasti cílů sil.

Přínos těchto výsledků spočívá v konkretizaci možného manažerování výzkumu a vývoje pro podporu cílů sil, ve zracionalnění představ o ekonomickém plánování a tím usnadnění a zkvalitnění procesu řešení cílů sil, které Česká republika bude plnit v rámci plánovacích procedur NATO.

Předpoklady úspěšného řešení

- ⇒ Zainteresování dostatečného počtu externích odborníků na jednotlivé cíle, schopných a ochotných věnovat svůj čas získávání poznatků.
- ⇒ Přidělení finančních prostředků v požadované výši, skladbě a čase.
- ⇒ Získání dostatečného počtu zahraničních partnerů - odborníků na cíle sil ochotných spolupracovat.
- ⇒ Možnost využívání Internetu jak pro získávání relevantních informací, tak pro rozsáhlou vědeckou komunikaci.
- ⇒ Včasně bezpečnostní prověření zainteresovaných osob.

Dosažený stav a splnění dílčích cílů řešení projektu

Řešení projektu probíhá od září 2000. Po shromáždění dostupných informací, které bylo vzhledem k utajovanému charakteru souhrnných informací složitým problémem, byl organizován pracovní seminář v Lázních Bohdaneč ke zpřesnění možných spoluřešitelů a vysvětlení předmětu projektu. Tým pro zpracování studie „Způsob manažerování výzkumu a vývojové podpory cílů sil“ byl ustanoven, byl vytvořen přehled o cílech sil, včetně informací o odpovědných funkcionářích v NATO a koordinátorech

v České republice, postupně je budována síť odborníků podle jednotlivých cílů, kteří budou spoluřešiteli při zpracování katalogu. Rozhodnuto bylo o principech databázového řešení a vytvořeny podmínky pro prezentaci informací. Vypracovány byly doprovodné studie k použití pojmů a zkratk NATO a upřesněny způsoby jednotného vytěžování informací pro databázi.

Zhodnocení výsledků a plnění záměru projektu

Prozatímní výsledky odpovídají úvodní fázi projektu. Nakoupeny byly informační podklady, které umožní řešení projektu v příštím období a jejich využití pro rozsáhlý počet spoluřešitelů. Pracovní seminář splnil svůj účel a shrnul současné poznatky o problematice cílů sil v České republice a v NATO, vytvořil podmínky pro žádoucí propagaci této oblasti. Vypracovány byly dílčí podkladové materiály pro zpracování studie, zakoupeny informace pro zajištění cílených kontaktů v NATO a členských státech, vytvořeny odborné vazby.

Zahraníční cesty se ještě neuskutečnily, byla však provedena jejich metodická příprava a vytvořeny podmínky pro organizační, materiální a obsahové zabezpečení.

Byly vypracovány materiály, které byly předneseny na pracovním semináři v Lázních Bohdaneč, které budou využity do dalších etap zpracování studie. Dále s využitím Interní grantové agentury Ústavu strategických studií VA v Brně jsou zpracovávány přehledové studie o jednotlivých panelech RTO NATO, které budou rovněž využity v následných etapách řešení.

Účast spoluřešitelů a spolupráce dalších pracovišť

Podstatou řešení je rozsáhlá spolupráce se všemi odborníky, kteří mohou dané problematice napomoci při úspěšném zapojení České republiky do činnosti NATO. Proto je součástí zkoumaného problému i vyhledávání vhodných spoluřešitelů a spolupracovníků. Patří mezi ně zejména orgány Ministerstva obrany České republiky (sekce obranného plánování MO, Vojenský úřad výzkumu, vývoje a obranných technologií MO, sekce vojenské bezpečnostní politiky MO) a Generálního štábu AČR (sekce perspektivního plánování), které oblast řídí, dále orgány v NATO, specialisté ve vysokých vojenských školách (VVŠ PV ve Vyškově, VA v Brně, VLA JEP Hradec Králové), vojenské technické ústavy (VTÚ PV Vyškov, VTÚ O Brno, VTÚ LaPVO Praha, VTÚ E Praha, VTÚ VM Slavičín) a výběrem další specialisté z Asociace obranného průmyslu ČR, splňují-li příslušná bezpečnostní kritéria, a organizace Akademie o.p.s. Pro jednotlivé cíle byli specialisté pojmenováni jako „experti cílů sil“ a ti jsou ve prospěch databázového a výzkumného zpracování informací vyhledáváni.

* * *

Projekt obranného výzkumu MANA - Způsob manažerování výzkumu a vývojové podpory cílů sil - nemá nahrazovat řešení jednotlivých cílů sil, ani jednotlivých projektů obranného výzkumu na jejich podporu. Projekt MANA má vytvořit informační a znalostní bázi pro potřeby řízení výzkumné podpory cílů sil z úrovně rezortu obrany a má poskytnout i souhrnné podklady pro rozhodování vrcholového managementu rezortu.